

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ

ПОСТАНОВА

від 20 грудня 1997 р. N 1442

Київ

Про затвердження Правил роздрібно́ї торгівлі нафтопродуктами

Із змінами і доповненнями, внесеними
постановами Кабінету Міністрів України
від 7 березня 1998 року N 280,
від 1 вересня 1999 року N 1622,
від 23 квітня 2001 року N 390,
від 6 травня 2001 року N 450,
від 1 червня 2002 року N 745
(зміни, передбачені постановою Кабінету Міністрів України
від 1 червня 2002 року N 745, набрали чинності з 1 січня 2003 року),
від 17 серпня 2002 року N 1178,
від 18 серпня 2005 року N 787

Відповідно до статті 22 Закону України "Про захист прав споживачів" та з метою
впорядкування роздрібно́ї торгівлі нафтопродуктами Кабінет Міністрів України
ПОСТАНОВЛЯЄ:

1. Затвердити Правила роздрібно́ї торгівлі нафтопродуктами (додаються).
2. Раді міністрів Автономної Республіки Крим, обласним, Київській та Севастопольській міським державним адміністраціям, Міністерству економіки та з питань європейської інтеграції, Міністерству внутрішніх справ, Міністерству екології та природних ресурсів, Державному комітетові стандартизації, метрології та сертифікації, Міністерству палива та енергетики, Міністерству праці та соціальної політики, Державній податковій адміністрації забезпечити у межах своїх повноважень постійний контроль за виконанням Правил роздрібно́ї торгівлі нафтопродуктами.

(пункт 2 із змінами, внесеними згідно з постановами
Кабінету Міністрів України від 17.08.2002 р. N 1178,
від 01.06.2002 р. N 745)

3. Ця постанова набирає чинності через місяць після опублікування в газеті "Урядовий кур'єр".

(На часткову зміну пункту 3 Правила роздрібно́ї торгівлі нафтопродуктами,
затвержені зазначеною постановою, введені в дію з 01.04.98 р.
згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 07.03.98 р. N 280)

Прем'єр-міністр України

В. ПУСТОВОЙТЕНКО

ЗАТВЕРДЖЕНО
постановою Кабінету Міністрів України
від 20 грудня 1997 р. N 1442

ПРАВИЛА роздрібної торгівлі нафтопродуктами

(У тексті Правил слова "суб'єкт підприємницької діяльності" в усіх відмінках і формах числа замінено словами "суб'єкт господарської діяльності" у відповідному відмінку і формі числа згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 17 серпня 2002 року N 1178)

Загальні положення

1. Ці Правила визначають порядок приймання, зберігання і роздрібної торгівлі бензином, дизельним паливом, гасом, маслами, мастилами (далі - нафтопродукти), а також регламентують вимоги у дотриманні прав споживачів щодо належної якості цих товарів, безпеки для життя та здоров'я споживачів, навколишнього природного середовища і рівня торговельного обслуговування.

Правила поширюються на всіх суб'єктів господарської діяльності на території України, які зареєстровані в установленому порядку.

(абзац другий пункту 1 із змінами, внесеними згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 01.09.99 р. N 1622)

2. Роздрібний продаж нафтопродуктів здійснюється через мережу автозаправних станцій (АЗС), що призначені для заправки транспортних засобів моторним паливом. Продаж цих товарів у дрібній розфасовці здійснюється також через спеціалізовані магазини, що продають товари господарського вжитку (далі - спеціалізовані магазини).

У сільській місцевості продаж гасу на розлив здійснюється через мережу спеціалізованих магазинів, кіосків, палаток, а також через спеціалізовані авторозвозки системи споживчої кооперації.

3. АЗС поділяються на стаціонарні, пересувні та контейнерні.

Стаціонарні АЗС - комплекс споруд для приймання, зберігання та відпуску нафтопродуктів з наземним або підземним розміщенням резервуарів і з не заблокованими з ними пальнороздавальними колонками.

(пункт 3 Правил доповнено абзацом другим згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 07.03.98 р. N 280)

Пересувні АЗС - комплексна установка технологічного обладнання, змонтованого на автомобільному шасі або причепі, для транспортування та видачі нафтопродуктів.

(пункт 3 Правил доповнено абзацом третім згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 07.03.98 р. N 280)

Контейнерні АЗС - установка для зберігання та відпуску нафтопродуктів, яка складається з резервуара і пальнороздавальної колонки, зблокованих в єдиному контейнері.

(пункт 3 Правил доповнено абзацом четвертим згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 07.03.98 р. N 280, у зв'язку з цим абзаци другий, третій, четвертий, п'ятий та шостий вважати відповідно абзацами п'ятим, шостим, сьомим, восьмим та дев'ятим)

Стаціонарні АЗС розташовуються у населених пунктах, а також на автомобільних дорогах.

Використання пересувних АЗС дозволяється лише для реалізації населенню пінного палива, а також для реалізації пального на місці розташування стаціонарних АЗС у разі проведення їх ремонту або чистки резервуарів.

Використання контейнерних АЗС дозволяється лише в автогосподарствах, на промислових і сільськогосподарських підприємствах, платних стоянках автомобілів, моторних човнів і катерів, пристанях, в гаражних кооперативах та сільській місцевості, де відсутні стаціонарні АЗС.

У всіх випадках місце розташування АЗС визначається органом місцевого самоврядування та погоджується в установленому порядку з відповідними органами внутрішніх справ та територіальними органами Мінекоресурсів.

(абзац восьмий пункту 3 із змінами, внесеними згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 23.04.2001 р. N 390)

Забороняється продаж нафтопродуктів безпосередньо з автоцистерн, а також приватними особами у каністрах та іншій тарі.

4. На стаціонарних АЗС може бути організовано продаж нафтопродуктів у дрібній розфасовці, супутніх товарів для автомобілів та інших транспортних засобів, приймання відпрацьованих масел і тари з-під нафтопродуктів, а також технічне обслуговування та миття автомобілів.

5. Режим роботи АЗС і спеціалізованих магазинів встановлюється суб'єктами господарської діяльності за погодженням з місцевими органами самоврядування.

У разі планового закриття АЗС, спеціалізованих магазинів та інших відповідних пунктів для проведення санітарних заходів, ремонту, технічного переобладнання тощо суб'єкти господарської діяльності повинні не пізніше ніж за 5 днів повідомити про це громадян, помістивши поруч з інформацією про режим роботи оголошення про дату та період закриття.

6. Відпуск нафтопродуктів здійснюється операторами АЗС, з якими суб'єктами господарської діяльності укладаються договори про колективну чи індивідуальну матеріальну відповідальність.

7. На фасаді АЗС і торговельного приміщення повинна бути вивіска із зазначенням назви суб'єкта господарської діяльності та власника або уповноваженого ним органу. На видному місці розміщуються інформація про режим роботи і копія свідоцтва про державну реєстрацію, а також табличка із зазначенням прізвища, імені та по батькові чергового оператора, що відпускає нафтопродукти, і інформація про місцезнаходження найближчих АЗС.

У разі здійснення виїзної торгівлі на робочому місці оператора (продавця) встановлюється табличка із зазначенням назви, місця розташування і номера телефону суб'єкта господарської діяльності, а також прізвища, імені та по батькові оператора (продавця). На робочому місці громадянина-підприємця встановлюється табличка із зазначенням його адреси, номера свідоцтва про державну реєстрацію суб'єкта господарської діяльності та назви органу, що здійснив цю реєстрацію.

Усі відомості оформляються відповідно до законодавства про мови.

8. При в'їзді на АЗС та біля оператора виставляється інформаційне табло із зазначенням нафтопродуктів, що є в продажу, їх марки, сорту, роздрібною ціною за одиницю ємкості або одиницю ваги.

(абзац перший пункту 8 із змінами, внесеними згідно з постановами Кабінету Міністрів України від 23.04.2001 р. N 390, від 01.06.2002 р. N 745)

Усі зразки супутніх товарів та нафтопродуктів у дрібній розфасовці повинні бути виставлені у асортименті, наявному у суб'єкта господарської діяльності, у вітринах приміщення АЗС, на прилавках і у вітринах спеціалізованих магазинів з ярликами цін (цінниками), оформленими в установленому порядку.

9. У разі продажу нафтопродуктів вітчизняного та іноземного виробництва суб'єкт господарської діяльності зобов'язаний забезпечити надання покупцям державною мовою доступної та достовірної і своєчасної інформації про ці товари, а саме:

(абзац перший пункту 9 із змінами, внесеними згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 17.08.2002 р. N 1178)

назва нормативних документів, вимогам яких повинен відповідати товар;

перелік основних споживчих властивостей товару;

ціна та умови придбання товару;

дата виготовлення;

гарантійні зобов'язання виготівника;

правила та умови ефективного використання товару;

термін служби (придатності) товару, дії покупця після закінчення цього терміну, а також про можливі наслідки в разі невиконання цих дій;

найменування та адреса виготівника і підприємства, яке здійснює його функції з приймання претензій від покупця;

сертифікація товару.

Стосовно товарів, які за певних умов можуть бути небезпечними для життя і здоров'я покупця, його майна, навколишнього природного середовища, оператор (продавець) зобов'язаний довести до відома покупця інформацію про правила безпечного використання, зберігання і утилізації цих товарів, а також про наслідки їх шкідливого впливу.

(абзац одинадцятий пункту 9 із змінами, внесеними згідно з постановами Кабінету Міністрів України від 23.04.2001 р. N 390, від 01.06.2002 р. N 745)

10. Розрахунки з покупцями за придбані ними нафтопродукти, інші товари проводяться за готівку в національній валюті, в безготівковому порядку, за кредитними картками або в іншому порядку відповідно до законодавства.

Абзац другий пункту 10 втратив чинність

(згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 06.05.2001 р. N 450)

Абзац третій пункту 10 втратив чинність

(згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 06.05.2001 р. N 450)

Під час продажу нафтопродуктів за готівку продавець зобов'язаний видати споживачеві розрахунковий документ встановленої форми, що засвідчує факт купівлі, з позначкою про дату продажу.

(пункт 10 доповнено абзацом згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 17.08.2002 р. N 1178)

11. Покупець має право обміняти придбаний ним товар належної якості на аналогічний, який його більше влаштовує, протягом 14 днів, не рахуючи дня купівлі, а у разі виявлення недоліків чи фальсифікації товару протягом гарантійного терміну вимагати від суб'єкта господарської діяльності (за своїм вибором):

безплатного усунення недоліків або відшкодування витрат на їх виправлення покупцем;

заміни на товар аналогічної марки (моделі, артикулу, модифікації) належної якості;

(абзац третій пункту 11 в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 17.08.2002 р. N 1178)

відповідного зменшення купівельної ціни;

заміни на такий же товар іншої марки (моделі) з відповідним перерахунком купівельної ціни;

розірвання договору та відшкодування завданих йому збитків.

Покупець пред'являє претензії суб'єкту господарської діяльності відповідно до Закону України "Про захист прав споживачів" і Правил продажу непродовольчих товарів, що затверджуються Мінекономіки.

(абзац сьомий пункту 11 із змінами, внесеними згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 01.06.2002 р. N 745)

У разі заміни товару з недоліками на аналогічний товар належної якості, ціна на який змінилася, перерахунок вартості не провадиться.

Усі витрати, пов'язані із заміною товарів, здійснюються за рахунок суб'єкта господарської діяльності.

12. До роботи оператором АЗС допускаються особи, яким виповнилося 18 років і які пройшли навчання на спеціальних курсах з одержанням відповідного посвідчення.

Усі працівники АЗС та спеціалізованих магазинів проходять навчання і інструктаж з перевіркою знань з питань охорони праці згідно з Типовим положенням про навчання, інструктаж та перевірку знань працівників з питань охорони праці, що затверджується Комітетом по нагляду за охороною праці.

Зазначені працівники повинні знати правила пожежної та екологічної безпеки, правила користування засобами вимірювальної техніки, умови утримання території АЗС і приміщень магазинів у належному санітарному стані, вимоги нормативних документів щодо продажу нафтопродуктів, супутніх товарів, а також торговельного обслуговування покупців.

13. Забороняється допускати в службові приміщення АЗС, спеціалізованих магазинів, інших пунктів продажу нафтопродуктів сторонніх осіб, за винятком службових осіб органів виконавчої влади та державного нагляду за наявності у них посвідчень для проведення перевірок у межах їх компетенції.

14. Суб'єкт господарської діяльності повинен дотримуватися вимог Законів України "Про підприємництво", "Про охорону праці", "Про охорону навколишнього природного середовища", "Про пожежну безпеку", "Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення", "Про захист прав споживачів", Порядку заняття торговельною діяльністю і правил торговельного обслуговування населення, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 8 лютого 1995 р. N 108, цих Правил, інших нормативних документів, що регламентують питання технічної експлуатації АЗС, їх торговельної діяльності.

15. Суб'єкт господарської діяльності повинен обладнати на АЗС, у спеціалізованому магазині на видному та доступному для огляду місці стенд (куточок покупця), де повинні знаходитися книга відгуків і пропозицій встановленого зразка, ці Правила, порядок обміну неякісних товарів (витяг із Закону України "Про захист прав споживачів"), протипожежні норми і правила, інша необхідна інформація.

Оператори АЗС, продавці магазинів повинні на першу вимогу покупця надати йому книгу відгуків і пропозицій встановленого зразка.

16. Посадові особи суб'єкта господарської діяльності зобов'язані здійснювати контроль за виконанням підлеглими вимог цих Правил. У разі порушення вимог, передбачених цими Правилами, винні особи несуть відповідальність згідно із законодавством.

Вимоги до експлуатації АЗС і приміщень спеціалізованих магазинів

17. Технічна експлуатація АЗС здійснюється відповідно до чинного законодавства.

18. Всі АЗС повинні відповідати вимогам екологічної безпеки, а проектна документація їх будівництва та реконструкції мати розділ оцінки їх впливу на навколишнє природне середовище.

Забороняється скидання у водойми стоків, забруднених нафтопродуктами.

Шкода, заподіяна внаслідок порушення законодавства про охорону навколишнього природного середовища, підлягає компенсації в установленому порядку.

19. Відпрацьовані нафтопродукти приймаються на АЗС від власників індивідуального транспорту без їх аналізу. Злите з картера двигуна безпосередньо на станції відпрацьоване масло приймається як моторне, всі інші нафтопродукти - як змішані.

Суб'єкт господарської діяльності повинен забезпечити облік та своєчасну здачу відпрацьованих нафтопродуктів на переробку в установленому порядку.

20. Засоби вимірювальної техніки застосовуються згідно з Правилами користування засобами вимірювальної техніки у сфері торгівлі, що затверджуються наказом Держстандарту.

АЗС обов'язково укомплектовуються зразковими мірниками місткістю 2 і 5 літрів (для масел), 10, 20 і 50 літрів (для пального).

21. З метою пожежної безпеки дозволяється відкривати магазини, що здійснюють продаж гасу на розлив, у будинках, що стоять окремо, або на першому поверсі нежитлового будинку за наявності вогнетривкого перекриття.

Забороняється відкривати такі магазини в будинках, де розміщено громадські заклади, а також у будинках, що мають понад три поверхи.

22. Приміщення магазинів, що здійснюють продаж гасу, повинні відповідати таким умовам:

підлога вогнетривка, непроникна для гасу, з нахилом для стікання рідини у спеціальні збірники;

резервуари для гасу встановлюються в приміщеннях, що обладнані припливно-витяжною вентиляцією і мають бетонну або кам'яну підлогу та вогнетривке перекриття (якщо резервуари не закопано в землю), згідно з вимогами, що зазначаються у дозволі місцевих органів будівництва та пожежного нагляду. У разі коли резервуари встановлено в

особливому підземному приміщенні, люк (вхід) для доступу до нього повинен бути зроблений зовні будинку.

23. В окремих випадках у місцях продажу гасу на розлив встановлюються невеликі резервуари (залізні бочки) з піддонами та приробленими до них кранами.

24. Для відпуску гасу на розлив магазини обладнуються роздавальними баками, які встановлюються на прилавок, оббитий залізними щитами. Прилавки повинні мати спеціальні виїмки для встановлення тари покупця з тим, щоб усунути необхідність піднімати цю тару на прилавок.

До роздавальних баків гас надходить з резервуарів зберігання трубопроводами.

У магазинах, що мають засоби вимірювальної техніки, відпуск гасу проводиться безпосередньо в тару покупця без обладнання спеціального прилавка.

Біля роздавальних баків і засобів вимірювальної техніки обов'язково повинен бути пристрій для збирання гасу, пролитого під час його відпуску.

25. Не менше ніж 2 рази на рік у магазинах, що здійснюють продаж гасу, повинна проводитися із фіксацією дати в журналі чистка резервуарів зберігання гасу із злиттям залишків у спеціально відведені герметичні ємкості для подальшої їх здачі на переробку в установленому порядку.

Приймання і зберігання нафтопродуктів

26. Доставка нафтопродуктів на АЗС, у спеціалізовані магазини здійснюється автомобільним транспортом.

Забороняється доставка неетилованого бензину в автоцистернах та інших ємкостях, що раніше були використані для перевезення етилованого бензину, без відповідної їх зачистки від нього.

(пункт 26 доповнено абзацом другим згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 23.04.2001 р. N 390, абзац другий пункту 26 із змінами, внесеними згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 01.06.2002 р. N 745)

27. Приймання нафтопродуктів провадиться суб'єктом господарської діяльності лише за наявності супровідних документів (товарно-транспортна накладна, рахунок-фактура, прибутково-видаткова накладна, документи, що засвідчують належну якість та безпеку товарів, тощо).

Продукція, що підлягає обов'язковій сертифікації в Україні, повинна мати сертифікат відповідності або його копію чи свідоцтво про визнання іноземного сертифіката, видані в установленому порядку.

28. Нафтопродукти, доставлені на АЗС, у магазини в автомобільних цистернах, повинні бути злиті повністю. Оператор (продавець), який приймає нафтопродукти, зобов'язаний особисто в цьому переконатися, оглянувши цистерни після зливу.

Забороняється злив неетилованого бензину в ємкості, в яких знаходився етилований бензин, без відповідної їх зачистки від нього.

(пункт 28 доповнено абзацом другим згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 23.04.2001 р. N 390, у зв'язку з цим абзац другий вважати абзацом третім)

У процесі приймання нафтопродуктів оператор (продавець) зобов'язаний стежити за наповненням резервуару з тим, щоб запобігти його переповненню.

29. Забороняється приймати нафтопродукти у разі:

відсутності необхідних супровідних документів чи пред'явлення неправильно оформлених товарних і вівдантажувально-транспортних документів;

недостачі нафтопродуктів;

невідповідності якості нафтопродуктів вимогам нормативних документів;

несправності зливного обладнання, в інших випадках, визначених правилами технічної експлуатації та пожежної безпеки АЗС.

Абзац шостий пункту 29 виключено

(пункт 29 доповнено абзацом шостим згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 23.04.2001 р. N 390, абзац шостий пункту 29 виключено згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 01.06.2002 р. N 745)

30. Нафтопродукти у дрібній розфасовці повинні транспортуватися таким чином, щоб заподіяти пошкодженню тари і етикеток.

31. Масла і мастила в тарі повинні зберігатися на стелажах у спеціально відведеному місці АЗС, у дрібній розфасовці на стелажах у спеціалізованих магазинах.

Відповідальний працівник або оператор АЗС, завідуючий спеціалізованим магазином зобов'язані щоденно оглядати склади і перевіряти стан тари та упаковки.

Організація продажу нафтопродуктів

32. У разі продажу нафтопродуктів, що підлягають обов'язковій сертифікації, оператори (продавці) на вимогу покупця подають супровідні документи із зазначенням реєстраційного номера сертифіката відповідності чи свідоцтва про відповідність та/або декларації про відповідність, якщо це встановлено технічним регламентом з підтвердження відповідності виду продукції.

(пункт 32 в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 18.08.2005 р. N 787)

33. Автотранспортні засоби заправляються нафтопродуктами на АЗС у порядку черги, за винятком автомобілів спеціального призначення та автомобілів громадян, яким згідно із законодавством встановлено пільги.

Автомобілі, що чекають черги на заправку, повинні знаходитися за межами території АЗС.

34. Заправка автомобілів та інших транспортних засобів населенню провадиться оператором АЗС через пально-, мастило- та сумішороздавальні колонки. Дозволяється також відпускати нафтопродукти в тару покупця (металеві каністри).

Абзац другий пункту 34 виключено

(пункт 34 доповнено абзацом другим згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 23.04.2001 р. N 390, у зв'язку з цим абзац другий вважати абзацом третім, абзац другий пункту 34 виключено згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 01.06.2002 р. N 745)

Відпуск бензину в тару з полімерних матеріалів і в скляну тару забороняється.

35. Заправка автотранспортних засобів провадиться за допомогою оператора АЗС або водієм самостійно під наглядом оператора.

36. Кількість нафтопродуктів, що відпускаються через пально- та мастилороздавальні колонки, визначається згідно з вимогами експлуатаційної документації підприємства - виготівника конкретного типу колонки.

37. Пально- та мастилороздавальні колонки на АЗС встановлюються таким чином, щоб покупець міг безпосередньо спостерігати за показаннями колонки під час вимірювання та видачі замовленої ним дози пального чи мастила. Показання колонки зберігаються протягом усього часу проведення розрахунку з покупцем (до замовлення іншої дози).

Перед початком кожного відпуску нафтопродуктів показання лічильника разового відпуску колонки повинні обов'язково встановлюватися на нульову позначку.

Якщо у покупця виникли сумніви щодо точності дози відпуску нафтопродукту колонкою, на його вимогу оператор АЗС зобов'язаний негайно перевірити її стан і у разі виявлення недоливу відшкодувати збитки покупцю і припинити подальше використання цієї колонки до проведення ремонту.

На вимогу покупця оператор АЗС повинен надати книгу відгуків і пропозицій для виконання запису про несправність колонки із зазначенням її номера, дати і часу запису.

38. У разі відпуску гасу на розлив не допускається його штучне спінення. Мірник необхідно виймати з баку лише у вертикальному положенні та плавно опускати в бак.

39. Під час переливання із мірника до тари покупця гас не повинен проливатися або залишатися у мірнику.

Вимірювання гасу повинне проводитися металевими кухлями ємністю 250, 500 та 1000 мілілітрів з наповненням рідиною у рівень з краями міри (кухля).

Почупець вправі спостерігати за операцією вимірювання від початку до кінця. Продавець повинен стежити за тим, щоб не облити тару зовні.